

«Цимбали»

Дмитро Павличко

Був цимбаліст у нас, молодий чарівник музика,
Пальчатка, немов лошатка, як пустить навперекидь -
Цимбали гули, як дзвіниця, дзвонили, як срібна осика,
Як ті колоски, що на обрії б'ються в тоненьку блакить.

Знали цимбалюка далекі гори і доли:
Обличчя — як місячний вечір,
заблуканий в лісі густім.
Він грати в неділю сідав на порозі своєї стодоли,
Люди ішли до нього, минаючи божий дім.

Піп його не любив, гатив кулаком по амвоні:
- Це чоловік не наш! Він причетний до темних справ!
ґазди! Та ви в його струнах,
як у тих посторонках коні!
Кайтеся і моліться! Чорт вас у шори вбрав!

Мабуть, жив у цимбалах чорт,
меткий скакунець-помагало,
Бігав по струнах так, що оком ловити дарма,
Сам цимбалюк не раз говорив про нього зухвало -
Бачите, є душа, а тіла в чортяки нема.

Інші казали, що він чистісінько як той цапочок,
Чорним зарослий пушком аж попід очі, як джміль.
Хто ж повірить розмовам біля порожніх бочок
В сінях празникувань чи десь на задвірках весіль?

- Куме, а я вам кажу, що він отакий, як муха!
- Куме, а я вам скажу, що він отакий, як комар! -
Знали усі лиш те, що цимбалюку завірюха
В дірочку димаря струтила дідька з хмар,

Просто в окріп упав малесенький сатанюка,
Цимбалюк за хвоста витягнув його, відходив,
Грати навчив поволі, звичайно, що не без бука,
Грали тепер обидва, повітові всьому на здив.

Цимбалюкові, казали, добре в житті велося,
Бо він своє бісенятко не покидав ніде:
На голові носив його, сховавши в густе волосся,
Щоб не нудилось у цимбалах, коли він із дому йде.

З цікавості чортеня протерло діру в капелюсі.
Всюди вони, але до церкви — ані на п'ядь.
Цимбаліста питали — чому? Дома, казав, молюся;
А дома на стіні -
цимбали замість образів та розп'ять.

Піп його не любив, гатив кулаком по амвоні:
- Це чоловік не наш! Він причетний до темних справ!
ґазди! Та ви в його струнах,
як у тих посторонках коні!
Кайтеся і моліться! Чорт вас у шори вбрав!

Цимбалючок сміявся,- цей парох немудрий вельми,
Завжди віру в бога підтримували чорти!
Грати ходив на зло, а до незримого шельми
Навмисне прилюдно звертався запанібрата на "ти".

Кидав собі за обшивку з вершечком пугар оковитки,

Краплю — на струни з дна: "На, мій дияволе, на!"
Мліли дівки й молодиці, парубоцтво потіло до нитки,
Дрібно копитами сік, навприсядки йшов сатана.

Граючи, він крутився на пальчику, як веретено,
То зупинявся на мить, то знову пускався навскач.
Коли небеса спідниць кружляли над ним скажено,
Грався на струнах він, мов на прутті залізнім циркач.

Очі цимбалюка ясніли, як днини зимової спалах,
Руки він піднімав, струмент свій колінами тряс.
Біс реготав, дурів, гзився, казився в цимбалах,-
Ще раз, ой ще разок, по разочку, просили, ще раз.

Ой ще раз на гаразд,
Не любіть, дівчата, г'азд,
Не лягайте з ними в ряст,
Перестуда жить не дасть.

Або грай, або буде,
Бо вже болить попід груди,
Гину, люди, не з простуди,
Грай, грай, туди-руді.
Грай!!!

Коли цимбалюк вертався з весілля чи з іншого свята,
На спині боліли струни, потовчені, мов кістки.
Бігли дітиська за ним, заглядали у цимбалюка,
Чортові тихо показували дулі і язики.

Кінчики струн були як хвостик чи, може, як роги.
Не оглядавсь цимбалюк на дітвору пугу.
Богомільні, що йшли назустріч, зникали з його дороги

Або говорили виразно (кожне словечко вилизано):

- Слава Ісусу Христу!

Дехто поцілувати хотів його при повітанні,
Аби лиш почути, що скаже на боже добре слівце.

А він вітався:

- Ну, як там? Цілунки на ярмарку тані? -

І шию гнув, як бик, ховаючи своє лице.

Піп його не любив, гатив кулаком по амвоні;

- Це чоловік не наш! Він причетний до темних справ!

ґазди! Та ви в його струнах,

як у тих посторонках коні!

Кайтеся і моліться! Чорт вас у шори вбрав!

ґазди прийшли вночі, вирвали з рук цимбали,

Кинули їх на піл і закричали: "Світи!"

На очах його, на сльозах сокирами їх порубали,

Чорта шукали в трісках, але не могли знайти.

Змовк цимбаліст навіки, ніби залякнув у тайні.

Ані слова за рік — ні до матері, ні до рідні.

А в надвечір'я одне він зачинився у стайні

І повісився на короткій, на сивій,

на мертвій струні.

1966